

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (trečioji kolegija) SPRENDIMAS

2019 m. liepos 4 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Direktyva 2005/29/EB – Nesąžininga komercinė veikla – Taikymo sritis – Sąvoka „komercinė veikla“ – Direktyva 2006/123/EB – Paslaugos vidaus rinkoje – Baudžiamoji teisė – Leidimų išdavimo tvarka – Aukštasis mokslas – Diplomas, kuriuo suteikiamas „magistro“ laipsnis – Draudimas suteikti tam tikrus kvalifikacinius laipsnius neturint tam leidimo“

Byloje C-393/17

dėl *hof van beroep te Antwerpen* (Antverpeno apeliacinis teismas, Belgija) 2017 m. birželio 7 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2017 m. birželio 30 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą baudžiamojoje byloje prieš

Freddy Lucien Magdalena Kirschstein,

Thierry Frans Adeline Kirschstein,

dalyvaujant

Vlaamse Gemeenschap,

TEISINGUMO TEISMAS (trečioji kolegija),

kurį sudaro trečiosios kolegijos pirmininko pareigas einantis ketvirtosios kolegijos pirmininkas M. Vilaras, teisėjai J. Malenovský, L. Bay Larsen (pranešėjas), M. Safjan ir D. Šváby,

generalinis advokatas M. Bobek,

posėdžio sekretorė M. Ferreira, vyriausioji administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2018 m. liepos 11 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- F. L. M. ir T. F. A. Kirschstein, atstovaujamų advokatų T. Bauwens, H. de Bauw ir M. Vandebek,
- *Vlaamse Gemeenschap*, atstovaujamos advokatų J. Vandeuren ir P. Vansteenkiste,
- Belgijos vyriausybės, atstovaujamos L. Van den Broeck ir M. Jacobs, padedamų advokatų Y. Moussoux ir M. Karolinski,
- Vokietijos vyriausybės, iš pradžių atstovaujamos T. Henze ir J. Möller, vėliau – J. Möller,

* Proceso kalba: nyderlandų.

– Italijos vyriausybės, atstovaujamos G. Palmieri, padedamos *avvocato dello Stato* F. Varrone,
– Nyderlandų vyriausybės, atstovaujamos J. Langer ir M. K. Bulterman,
– Lenkijos vyriausybės, atstovaujamos B. Majczyna,
– Švedijos vyriausybės, atstovaujamos A. Falk, C. Meyer-Seitz, H. Shev, L. Zettergren ir A. Alriksson,
– Norvegijos vyriausybės, atstovaujamos T. Sunde ir M. Reinertsen Norum,
– Europos Komisijos, atstovaujamos F. Wilman, A. Nijenhuis, N. Ruiz García ir H. Tserepa-Lacombe,
susipažinęs su 2018 m. lapkričio 15 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,
priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2005 m. gegužės 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2005/29/EB dėl nesąžiningos įmonių komercinės veiklos vartotojų atžvilgiu vidaus rinkoje ir iš dalies keičiančios Tarybos direktyvą 84/450/EEB, Europos Parlamento ir Tarybos direktyvas 97/7/EB, 98/27/EB bei 2002/65/EB ir Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 2006/2004 („Nesąžiningos komercinės veiklos direktyva“) (OL L 149, 2005, p. 22) ir 2006 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2006/123/EB dėl paslaugų vidaus rinkoje (OL L 376, 2006, p. 36) išaiškinimo.
- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant baudžiamąją bylą, iškeltą F. L. M. ir T. F. A. Kirschstein, dėl tariamo nacionalinės baudžiamosios teisės nuostatos, pagal kurią baudžiama už „magistro“ laipsnio suteikimą neturint tam reikalingo leidimo, pažeidimo.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

Direktyva 2005/29

- 3 Direktyvos 2005/29 7 konstatuojamojoje dalyje numatyta:

„Ši direktyva skirta komercinei veiklai, tiesiogiai susijusiai su įtaka vartotojų sprendimams sudaryti sandorį dėl produktų. <...>“

- 4 Šios direktyvos 2 straipsnyje „Sąvokų apibrėžimai“ nustatyta:

„Šioje direktyvoje:

<...>

- c) „produktas“ – bet kurios prekės arba paslaugos, įskaitant nekilnojamąjį turtą, teises ir pareigas;

d) „įmonių komercinė veikla vartotojų atžvilgiu“ (toliau – komercinė veikla) – bet kuris prekybininko atliekamas veiksmas, neveikimas, elgesys arba pareiškimas, komercinis pranešimas, įskaitant reklamą ir prekybą, tiesiogiai susijęs su produkto pirkimo skatinimu, pardavimu arba tiekimu vartotojams;

<...>“

5 Minėtos direktyvos 3 straipsnio 1 dalyje numatyta:

„Ši direktyva taikoma nesąžiningai įmonių komercinei veiklai vartotojų atžvilgiu <...> prieš ir po komercinio sandorio dėl produkto sudarymo bei jo metu.“

Direktyva 2006/123

6 Direktyvos 2006/123 1 straipsnio 5 dalyje nustatyta:

„Ši direktyva neturi įtakos valstybių narių baudžiamosios teisės normoms. Tačiau valstybės narės negali riboti laisvės teikti paslaugas taikydamos baudžiamosios teisės nuostatas, kurios konkrečiai reglamentuoja ar turi įtakos teisei verstis paslaugų teikimo veikla ar šios veiklos vykdymui, pažeidžiant šioje direktyvoje nustatytas taisykles.“

7 Šios direktyvos 2 straipsnyje nurodyta:

„1. Ši direktyva taikoma valstybėje narėje įsisteigusių teikėjų teikiamoms paslaugoms.

2. Ši direktyva netaikoma šioms veiklos rūšims:

a) neekonominio pobūdžio bendrų interesų paslaugoms;

<...>

i) veiklai, susijusiai su viešosios valdžios funkcijų vykdymu, kaip apibrėžta [SESV 51] straipsnyje;

<...>“

8 Minėtos direktyvos 4 straipsnyje „Apibrėžimai“ numatyta:

„Šioje direktyvoje vartojami tokie apibrėžimai:

1) paslauga – tai bet kokia savarankiška, paprastai už užmokestį atliekama ekonominė veikla, kaip nurodyta [SESV 57] straipsnyje;

<...>

6) leidimų išdavimo tvarka – tai bet kokia procedūra, pagal kurią faktiškai reikalaujama, kad teikėjas arba gavėjas imtųsi priemonių gauti formaliam arba numanomam kompetentingos institucijos sprendimui dėl teisės teikti paslaugas ar vykdyti paslaugų teikimo veiklą;

<...>

8) svarbūs visuomenės interesai – tai priežastys, pripažintos tokiais Teisingumo Teismo praktikoje, įskaitant: <...> vartotojų, paslaugų gavėjų ir darbuotojų apsaugą <...>;

<...>“

- 9 Tos pačios direktyvos III skyriaus „Teikėjų įsisteigimo laisvė“ 9 straipsnio „Leidimų išdavimo tvarka“ 1 dalyje nustatyta:

„Valstybės narės taiko leidimų išdavimo tvarką teisei teikti paslaugas ar paslaugų teikimo veiklai tik tuo atveju, jei yra įvykdytos šios sąlygos:

- a) leidimų išdavimo tvarka nediskriminuoja paslaugų teikėjo;
- b) būtinybė turėti leidimų išdavimo tvarką objektyviai pateisinta svarbiais visuomenės interesais;
- c) tikslo negalima pasiekti taikant mažiau ribojančią priemonę, visų pirma todėl, kad *a posteriori* tikrinimas būtų atliekamas per vėlai, kad būtų tikrai veiksmingas.“

- 10 Direktyvos 2006/123 10 straipsnio 1 ir 2 dalyse įtvirtinta:

„1. Leidimų išdavimo tvarka grindžiama kriterijais, kurie neleidžia kompetentingoms institucijoms naudotis vertinimo įgaliojimais savavališkai.

2. 1 dalyje nurodyti kriterijai turi būti:

- a) nediskriminaciniai;
- b) pateisinami svarbiais visuomenės interesais;
- c) proporcingi tokiam visuomenės interesų tikslui;
- d) aiškūs ir nedviprasmiški;
- e) objektyvūs;
- f) iš anksto viešai skelbiami;
- g) skaidrūs ir prieinami susipažinti.“

Belgijos teisė

- 11 2003 m. balandžio 4 d. *decreet betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen* (Dekretas dėl Flandrijos aukštojo mokslo reformos) (*Belgisch Staatsblad*, 2003 m. rugpjūčio 14 d., p. 41004) 25 straipsnio 7 dalyje buvo numatyta:

„Asmuo, kuris, neturėdamas tam teisės, suteikia bakalauro laipsnį, magistro laipsnį (nurodant specializaciją arba jos nenurodant) ar daktaro laipsnį (anglų k. „doctor of philosophy“, santrumpa „PhD“ arba „dr.“) arba 2, 3, 4, 5 ir 5bis dalyse nurodytus kvalifikacinius laipsnius ir profesinius vardus, baudžiamas laisvės atėmimo bausme nuo aštuonių dienų iki trijų mėnesių ir bauda nuo 125 iki 500 eurų arba tik kuria nors viena šių bausmių.“

- 12 Ši nuostata buvo panaikinta, bet jos formuluotė perimta 2013 m. spalio 11 d. *Codex Hoger Onderwijs* (Aukštojo mokslo kodeksas) II.75 straipsnio 6 dalyje (*Belgisch Staatsblad*, 2014 m. vasario 27 d., p. 15979).

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

- 13 F. L. M. ir T. F. A. Kirschstein kaltinami tuo, kad suteikė „magistro“ laipsnį, nors neturėjo teisės to daryti, t. y. jie išdavė šį laipsnį suteikiančius pažymėjimus ir diplomus studentams, baigusiems *United International Business Schools of Belgium BVBA* patronuojamosios bendrovės Antverpene vykdomą studijų programą.
- 14 2015 m. gruodžio 14 d. *rechtbank van eerste aanleg Antwerpen, afdeling Antwerpen* (Antverpeno pirmosios instancijos teismas, Antverpeno skyrius, Belgija) nuosprendžiu kiekvienam iš jų paskirta 300 EUR bauda už šią padarytą nusikalstamą veiką.
- 15 2015 m. gruodžio 29 d. F. L. M. ir T. F. A. Kirschstein ir *Openbaar Ministerie* (prokuratūra, Belgija) apskundė šį nuosprendį prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui.
- 16 Iš sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad *United International Business Schools of Belgium* yra *Vlaamse Gemeenschap* (Flandrijos bendruomenė, Belgija) neakredituota aukštojo mokslo įstaiga, siūlanti studijų programas, kurias baigus išduodami „magistro“ diplomai Belgijoje. Ši Belgijos bendrovė yra susijusi su Šveicarijos bendrove *Global Education Services Switzerland AG* (toliau – *GES Switzerland*) ir Ispanijos bendrove *Global Education Services Spain SA*. *GES Switzerland* koordinuoja privataus aukštojo mokslo sistemą, kurios nereglementuoja ir nefinansuoja viešosios valdžios institucijos ir kurioje siūlomos, be kita ko, Belgijoje organizuojamos studijos.
- 17 Nagrinėjant pagrindinę baudžiamąją bylą F. L. M. ir T. F. A. Kirschstein, be kita ko, teigė, kad nacionalinės teisės norma, pagal kurią baudžiama už „magistro“ laipsnio suteikimą neturint tam reikalingo leidimo, prieštarauja Direktyvai 2005/29 ir Direktyvai 2006/123.
- 18 Tokiomis aplinkybėmis *hof van beroep te Antwerpen* (Antverpeno apeliacinis teismas, Belgija) nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:
 - „1. Ar [Direktyva 2005/29] turi būti aiškinama kaip draudžianti <...> Aukštojo mokslo kodekso II.75 straipsnio 6 dalies nuostatą, pagal kurią neakredituotoms švietimo įstaigoms bendrai uždraudžiama jų išduodamuose diplomuose vartoti pavadinimą „magistras“, jeigu šia nuostata siekiama ginti svarbų visuomenės interesą, susijusį su būtinybe garantuoti aukštą išsilavinimo standartą, todėl turi būti galima patikrinti, ar nustatyti kokybės reikalavimai yra įvykdyti?
 2. Ar [Direktyva 2006/123] turi būti aiškinama kaip draudžianti <...> Aukštojo mokslo kodekso II.75 straipsnio 6 dalies nuostatą, pagal kurią neakredituotoms švietimo įstaigoms bendrai uždraudžiama jų išduodamuose diplomuose vartoti pavadinimą „magistras“, jeigu šia nuostata siekiama ginti svarbų visuomenės interesą, būtent užtikrinti paslaugų gavėjų apsaugą?
 3. Ar baudžiamosios teisės nuostata, kurią Flandrijos institucijos taiko neakredituotoms švietimo įstaigoms, išduodančioms „magistro“ diplomus, atitinka proporcingumo reikalavimą, įtvirtintą [Direktyvos 2006/123] 9 straipsnio 1 dalies c punkte ir 10 straipsnio 2 dalies c punkte?“

Dėl priimtinumų

- 19 Flandrijos bendruomenė, taip pat Belgijos, Lenkijos ir Norvegijos vyriausybės pateikė argumentus, kuriais dėl įvairių aspektų ginčija prašymo priimti prejudicinį sprendimą priimtinumą arba kai kuriuos jame nurodytus klausimus.

- 20 Pirma, Lenkijos vyriausybė tvirtina, kad pagrindinėje byloje nagrinėjamos teisės normos negali būti vertinamos remiantis Direktyva 2005/29 arba Direktyva 2006/123, nes iš SESV 6 straipsnio ir 165 straipsnio 1 dalies matyti, kad švietimo sistemų organizavimas priklauso išimtinai valstybių narių kompetencijai.
- 21 Šiuo klausimu pažymėtina, kad, pirma, valstybės narės turi įgyvendinti savo išimtinę kompetenciją laikydamosi Sąjungos teisės ir, antra, iš Direktyvos 2005/29 ar Direktyvos 2006/123 nematyti, jog aukštojo mokslo paslaugos nepatenka į šių direktyvų taikymo sritį. Taigi valstybių narių kompetencija švietimo sistemos organizavimo srityje negali pašalinti tokios teisės normos, kaip nagrinėjama pagrindinėje byloje, iš šių direktyvų taikymo srities (pagal analogiją žr. 2007 m. gruodžio 18 d. Sprendimo *Jundt*, C-281/06, EU:C:2007:816, 86 ir 87 punktus).
- 22 Antra, Flandrijos bendruomenės, taip pat Belgijos, Lenkijos ir Norvegijos vyriausybių teigimu, iš konkrečių pagrindinėje byloje nagrinėjamų aplinkybių matyti, kad atsakymai į visus arba dalį iškeltų klausimų negali turėti įtakos pagrindinės bylos baigčiai.
- 23 Visų pirma Lenkijos vyriausybė mano, kad Direktyva 2006/123 netaikytina pagrindinėje byloje, nes joje nagrinėjama išimtinai vidaus situacija be jokio tarpvalstybinio elemento. Be to, Flandrijos bendruomenė, Belgijos vyriausybė ir Lenkijos vyriausybė teigia, kad ši direktyva neturi būti taikoma nagrinėjamu atveju, nes „magistro“ diplomus, dėl kurių kilo ginčas pagrindinėje byloje, išdavė *GES Switzerland*, o ji kaip Šveicarijos bendrovė negali remtis ta direktyva. Galiausiai Norvegijos vyriausybė, aiškiai nenurodydama, kad prašymas priimti prejudicinį sprendimą yra nepriimtinas, pažymi, kad jei būtų pripažinta, jog ši bendrovė iš tikrųjų išdavė tokius diplomus, nei Direktyva 2005/29, nei Direktyva 2006/123 nebūtų taikoma pagrindinėje byloje nagrinėjamu atveju.
- 24 Vis dėlto, net jei reikėtų pripažinti, kad „magistro“ diplomus, dėl kurių kilo ginčas pagrindinėje byloje, išdavė Belgijos bendrovė ir dėl to visos reikšmingos pagrindinėje byloje nagrinėjamos aplinkybės susijusios tik su viena valstybe nare, pažymėtina, jog iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos matyti, kad Direktyvos 2006/123 III skyriaus nuostatos, dėl kurių pateikti antrasis ir trečiasis klausimai, taip pat taikomos tokiai situacijai (šiuo klausimu žr. 2018 m. sausio 30 d. Sprendimo *X ir Visser*, C-360/15 ir C-31/16, EU:C:2018:44, 110 punktą).
- 25 Be to, bet kuriuo atveju negalima pritarti argumentams, grindžiamiems specifiniu *GES Switzerland* vaidmeniu šioje byloje. Iš tiesų iš prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo, kuris vienintelis turi jurisdikciją nustatyti pagrindinės bylos faktines aplinkybes (šiuo klausimu žr. 2016 m. liepos 28 d. Sprendimo *Kratzer*, C-423/15, EU:C:2016:604, 27 punktą ir 2017 m. balandžio 27 d. Sprendimo *A-Rosa Flussschiff*, C-620/15, EU:C:2017:309, 35 punktą), Teisingumo Teismo prašymu pateiktos informacijos matyti, kad toks vaidmuo nebuvo nustatytas ir kad „magistro“ diplomus, dėl kurių kilo ginčas pagrindinėje byloje, galėjo išduoti arba Belgijos bendrovė, arba Šveicarijos ir Ispanijos bendrovės.
- 26 Taigi negalima pripažinti, kad atsakymai į antrąjį ir trečiąjį klausimus negali turėti įtakos pagrindinės bylos baigčiai.
- 27 Trečia, Flandrijos bendruomenė ir Belgijos vyriausybė ginčija pateiktų klausimų priimtinumą arba svarbą ir nurodo įvairius argumentus, kuriais siekiama įrodyti, kad šie klausimai paremti neteisingu Direktyvos 2005/29 ir Direktyvos 2006/123 aiškinimu.
- 28 Vis dėlto toks skirtingas aiškinimas yra susijęs su šių klausimų esme, todėl juo remiantis negalima daryti išvados, kad tie klausimai nepriimtini. Aplinkybė, kad minėtas skirtingas aiškinimas iš dalies susijęs su šių direktyvų taikymu, nepaneigia tokio vertinimo, nes jeigu nėra akivaizdu, kad Sąjungos teisės nuostatos išaiškinimas neturi jokio ryšio su pagrindinės bylos aplinkybėmis ar dalyku, šios teisės

nuostatos netaikymu pagrindinėje byloje grindžiamas prieštaravimas sietinas ne su prašymo priimti prejudicinį sprendimą priimtiniu, bet su pateiktų klausimų esme (šiuo klausimu žr. 2006 m. liepos 13 d. Sprendimo *Manfredi ir kt.*, C-295/04–C-298/04, EU:C:2006:461, 30 punktą).

- 29 Ketvirta, Lenkijos vyriausybė teigia, kad sprendime dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą nenurodytas Belgijos teisės normų, kuriose reglamentuojamas leidimų suteikti „magistro“ laipsnį išdavimas, turinys, dėl to jame nėra pakankamai informacijos, kad Teisingumo Teismas galėtų naudingai atsakyti į antrąjį klausimą.
- 30 Šiuo klausimu Teisingumo Teismo procedūros reglamento 94 straipsnio b punkte numatyta, kad prašyme priimti prejudicinį sprendimą turi būti pateikiamas nacionalinių nuostatų, kurios gali būti taikomos pagrindinėje byloje, turinys ir prireikus reikšminga nacionalinė jurisprudencija.
- 31 Žinoma, nagrinėjamu atveju reikia pažymėti, kad sprendime dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą nėra išsamiai nurodytos Belgijos teisės normos, susijusios su leidimų suteikti „magistro“ laipsnį išdavimo procedūra.
- 32 Vis dėlto baudžiamosios teisės nuostatos, su kuria tiesiogiai susijęs antrasis klausimas, turinys aiškiai nurodytas sprendime dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą ir jame pateiktos informacijos pakanka, kad Teisingumo Teismas galėtų pateikti tam tikrus paaiškinimus, naudingus prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui, kuris vienintelis įpareigotas nuspręsti dėl Belgijos teisės normų atitikties Sąjungos teisei (šiuo klausimu žr. 2014 m. liepos 1 d. Sprendimo *Ålands Vindkraft*, C-573/12, EU:C:2014:2037, 126 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją), kad priimtų sprendimą nagrinėjamoje byloje.
- 33 Galiausiai, penkta, Belgijos vyriausybė teigia, kad trečiasis klausimas neturi reikšmės, nes tam, kad Flandrijos bendruomenėje būtų išduoti diplomai, neturi būti gautas leidimas.
- 34 Primintina, kad pagal SESV 267 straipsnyje numatytą teismų bendradarbiavimo sistemą Teisingumo Teismas neprivalo aiškinti nacionalinės teisės nuostatų ir spręsti arba tikrinti, ar prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas jas aiškina teisingai (2015 m. kovo 26 d. Sprendimo *Macikowski*, C-499/13, EU:C:2015:201, 51 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).
- 35 Vadinas, kadangi Belgijos vyriausybės pateiktas argumentas yra paremtas nacionalinės teisės normų aiškinimu, kuris skiriasi nuo to, kurį pateikė prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, remiantis tuo argumentu negalima konstatuoti trečiojo klausimo nepriimtumo.
- 36 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, visas prašymas priimti prejudicinį sprendimą turi būti pripažintas priimtinu.

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl pirmojo klausimo

- 37 Pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyva 2005/29 turi būti aiškinama kaip draudžianti tokią nacionalinės teisės normą, kaip nagrinėjama pagrindinėje byloje, kurioje numatyta baudžiamoji sankcija asmenims už „magistro“ laipsnio suteikimą neturint tam kompetentingos institucijos iš anksto išduoto leidimo.

- 38 Pagal Teisingumo Teismo suformuotą jurisprudenciją nacionalinės teisės normos gali patekti į Direktyvos 2005/29 taikymo sritį tik jei tose normose nurodyti veiksmai yra komercinė veikla, kaip ji suprantama pagal šią direktyvą (šiuo klausimu žr. 2010 m. sausio 14 d. Sprendimo *Plus Warenhandels-gesellschaft*, C-304/08, EU:C:2010:12, 35 punktą ir 2013 m. spalio 17 d. Sprendimo *RLvS*, C-391/12, EU:C:2013:669, 35 punktą).
- 39 Šiuo klausimu iš minėtos direktyvos 2 straipsnio d punkto matyti, kad „komercinė veikla“ apibrėžta kaip bet kuris prekybininko atliekamas veiksmas, neveikimas, elgesys arba pareiškimas, komercinis pranešimas, įskaitant reklamą ir prekybą, tiesiogiai susijęs su produkto pirkimo skatinimu, pardavimu arba tiekimu vartotojams. Tos direktyvos 2 straipsnio c punkte sąvoka „produktas“ apibrėžta kaip apimanti bet kurias prekes arba paslaugas, įskaitant nekilnojamąjį turtą, teises ir pareigas.
- 40 Be to, iš pačios Direktyvos 2005/29 3 straipsnio 1 dalies formuluotės matyti, kad tokia komercinė veikla vykdoma prieš sudarant komercinį sandorį dėl produkto, kai jis sudaromas ir jį sudarius.
- 41 Tokia veikla turi būti, be kita ko, tiesiogiai susijusi su produkto pirkimo skatinimu, pardavimu arba tiekimu vartotojams (šiuo klausimu žr. 2013 m. spalio 17 d. Sprendimo *RLvS*, C-391/12, EU:C:2013:669, 37 punktą ir 2018 m. spalio 4 d. Sprendimo *Kamenova*, C-105/17, EU:C:2018:808, 42 punktą).
- 42 Tuo remiantis darytina išvada, kad, nors minėta komercinė veikla yra glaudžiai susijusi su komerciniu sandoriu dėl produkto, jos negalima painioti su produktu, dėl kurio sudaromas šis sandoris.
- 43 Taigi veikla, kuri patenka į paslaugų teikėjo komercinės strategijos sritį ir kuria tiesiogiai siekiama skatinti ir vykdyti jo paslaugų pardavimą, yra komercinė veikla (šiuo klausimu žr. 2010 m. lapkričio 9 d. Sprendimo *Mediaprint Zeitungs- und Zeitschriftenverlag*, C-540/08, EU:C:2010:660, 18 punktą ir 2013 m. spalio 17 d. Sprendimo *RLvS*, C-391/12, EU:C:2013:669, 36 punktą).
- 44 Atsižvelgiant į tai, pažymėtina, kad Teisingumo Teismas Direktyvos 2005/29 taikymą turėjo susieti tiek su nagrinėjamos veiklos kaip komercinės veiklos statusu, tiek su atitinkamų paslaugų, su kuriomis susijusi ši veikla, kaip produkto statusu, tačiau šių dviejų elementų nesutapatino (šiuo klausimu žr. 2017 m. gegužės 4 d. Sprendimo *Vanderborght*, C-339/15, EU:C:2017:335, 23–25 punktus ir 2018 m. rugšėjo 13 d. Sprendimo *Wind Tre ir Vodafone Italia*, C-54/17 ir C-55/17, EU:C:2018:710, 39 punktą).
- 45 Iš to, kas išdėstyta, matyti, kad nacionalinės teisės norma, kuria siekiama apibrėžti ūkio subjektą, turintį teisę teikti paslaugą, dėl kurios sudarytas komercinis sandoris, bet kurioje tiesiogiai nereglamentuota veikla, kuria tas ūkio subjektas vėliau gali verstis siekdamas skatinti ar vykdyti šios paslaugos pardavimą, negali būti laikoma susijusia su komercine veikla, turinčia tiesioginį ryšį su tos paslaugos teikimu, kaip tai suprantama pagal Direktyvą 2005/29.
- 46 Šiuo klausimu konstatuotina, kad tokios teisės normos, kaip nagrinėjamos pagrindinėje byloje, susijusios ne su paslaugų aukštojo mokslo srityje pardavimo skatinimo ar vykdymo būdais, o su leidimu ūkio subjektui teikti tokias paslaugas, jeigu jos apima teisę suteikti konkretų kvalifikacinį laipsnį, įgyjamą baigus universitetines studijas, kuriam taikoma speciali teisinė apsauga ir kuris tam tikrais atvejais suteikia galimybę pasinaudoti įvairiomis konkrečiomis teisėmis.
- 47 Tokios teisės normos aiškiai skiriasi nuo teisės normų, kuriomis siekiama nustatyti, kaip ūkio subjektas, turintis teisę teikti tokias paslaugas, gali skatinti šių paslaugų pardavimą, be kita ko, nurodydamas gerą vardą turinčio universiteto kokybės ženklą ar akreditaciją.
- 48 Taigi tokios teisės normos, kaip nagrinėjamos pagrindinėje byloje, negali būti laikomos patenkančiomis į nuostatų, susijusių su komercine veikla, kaip ji suprantama pagal Direktyvą 2005/29, taikymo sritį.

- 49 Tad į pirmąjį klausimą reikia atsakyti, kad Direktyva 2005/29 turi būti aiškinama taip, kad ji netaikoma tokiai nacionalinės teisės normai, kaip nagrinėjama pagrindinėje byloje, kurioje numatyta baudžiamoji sankcija asmenims už „magistro“ laipsnio suteikimą neturint tam kompetentingos institucijos iš anksto išduoto leidimo.

Dėl antrojo ir trečiojo klausimų

- 50 Antruoju ir trečiuoju klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą patekęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Direktyva 2006/123 turi būti aiškinama kaip draudžianti tokią nacionalinės teisės normą, kaip nagrinėjama pagrindinėje byloje, kurioje numatyta baudžiamoji sankcija asmenims už „magistro“ laipsnio suteikimą neturint tam kompetentingos institucijos iš anksto išduoto leidimo.
- 51 Visų pirma primintina, kad, kaip matyti iš Direktyvos 2006/123 2 straipsnio 1 dalies, ši direktyva taikoma valstybėje narėje įsisteigusių teikėjų teikiamoms paslaugoms.
- 52 Be to, šios direktyvos 4 straipsnio 1 punkte numatyta, kad šioje direktyvoje „paslauga“ apibrėžta kaip bet kokia savarankiška, paprastai už užmokestį atliekama ekonominė veikla, kaip nurodyta SESV 57 straipsnyje.
- 53 Beje, iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos matyti, kad iš esmės privačiomis lėšomis finansuojamų ir komercinės naudos siekiančių įstaigų už užmokestį teikiamų su aukštuoju mokslu susijusių paslaugų organizavimas yra tokia ekonominė veikla (šiuo klausimu žr. 1993 m. gruodžio 7 d. Sprendimo *Wirth*, C-109/92, EU:C:1993:916, 17 punktą ir 2003 m. lapkričio 13 d. Sprendimo *Neri*, C-153/02, EU:C:2003:614, 39 punktą).
- 54 Vis dėlto Direktyvos 2006/123 2 straipsnio 2 dalyje numatyta, kad ši direktyva netaikoma tam tikroms veiklos rūšims, visų pirma neekonominio pobūdžio bendrų interesų paslaugoms ir veiklai, susijusiai su viešosios valdžios funkcijų vykdymu, kaip tai suprantama pagal tos direktyvos 2 straipsnio 2 dalies a ir i punktus.
- 55 Nors šiuo klausimu Belgijos, Vokietijos, Italijos ir Nyderlandų vyriausybės tvirtina, kad pagrindinėje byloje nagrinėjama teisės norma nepatenka į minėtos direktyvos taikymo sritį, nes joje reglamentuota tokia veikla, konstatuotina, kad tos teisės normos neapima šiose direktyvos nuostatose numatytos išimtys.
- 56 Pirma, kadangi ta pati teisės norma ir leidimų suteikti kvalifikacinius laipsnius išdavimo taisyklės, kurių veiksmingumą siekiama užtikrinti ta teisės norma, taikomos, be kita ko, tokioms paslaugoms, kaip nagrinėjamos pagrindinėje byloje, kurios teikiamos, kaip matyti iš Teisingumo Teismo turimos bylos medžiagos, privačių ūkio subjektų jų pačių iniciatyva, siekiant pelno ir negaunant jokio finansavimo iš viešųjų lėšų, minėta teisės norma ir taisyklės negali būti laikomos susijusiomis vien su neekonominio pobūdžio bendrų interesų paslaugomis.
- 57 Antra, iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos matyti, kad privati mokymo universitete veikla nėra veikla, susijusi su viešosios valdžios funkcijų vykdymu, kaip tai suprantama pagal minėtą direktyvos nuostatą (2007 m. gruodžio 18 d. Sprendimo *Jundt*, C-281/06, EU:C:2007:816, 38 punktą).
- 58 Aplinkybė, kad pagrindinėje byloje nagrinėjama teisės norma konkrečiai susijusi su privačia mokymo veikla, apimančia teisę suteikti kvalifikacinį laipsnį, negali pakeisti šio vertinimo.

- 59 Iš tiesų Direktyvos 2006/123 2 straipsnio 2 dalies i punkte numatyta leidžianti nukrypti nuostata turi būti taikoma tik veiklai, kuri savaime reiškia tiesioginį ir konkretų dalyvavimą vykdant viešosios valdžios funkcijas, o tai reiškia, kad pakankamai kvalifikuotai naudojamosi išimtinėmis teisėmis, viešosios valdžios privilegijomis arba įgaliojimais taikyti prievartos priemonės (pagal analogiją žr. 2010 m. balandžio 29 d. Sprendimo *Komisija / Vokietija*, C-160/08, EU:C:2010:230, 78 ir 79 punktus).
- 60 Tiesa, teisės suteikti kvalifikacinį laipsnį, kuri gali būti įgyvendinama prireikus prižiūrint viešosios valdžios institucijoms ir laikantis jų nustatytų sąlygų, negalima vertinti kaip reiškiančios tokį viešosios valdžios funkcijų vykdymą.
- 61 Be to, reikia pažymėti ir tai, jog iš Direktyvos 2006/123 1 straipsnio 5 dalies matyti, kad nors ši direktyva neturi įtakos valstybių narių baudžiamosios teisės normoms, valstybės narės negali riboti laisvės teikti paslaugas taikydamos baudžiamosios teisės nuostatas, kurios konkrečiai reglamentuoja teisę teikti paslaugas ar verstis paslaugų teikimo veikla arba turi įtakos šiai teisei, pažeidžiant toje direktyvoje nustatytas taisykles.
- 62 Atsižvelgiant į tai, aplinkybės, kad pagrindinėje byloje nagrinėjama teisės norma yra baudžiamojo pobūdžio, nepakanka, kad būtų galima netaikyti tos direktyvos šiai teisės normai, nes ji turi įtakos teisei verstis paslaugų teikimo veikla ir šios veiklos vykdymui – numatyta skirti baudžiamąją sankciją ūkio subjektams, kurie teikia paslaugas neturėdami tam pagal Belgijos teisę reikalaujamo leidimo.
- 63 Vadinas, Direktyvos 2006/123 1 straipsnio 5 dalis turi būti aiškinama kaip draudžianti tokią teisės normą, kaip nagrinėjama pagrindinėje byloje, jeigu ja būtų pažeistos toje direktyvoje nustatytos taisyklės.
- 64 Šiuo klausimu pažymėtina, kad nacionalinėse taisyklėse, pagal kurias paslaugų teikėjai, siekiantys teikti tam tikrus kvalifikacinius laipsnius, įgyjamus baigus universitetines studijas, įpareigojami kreiptis į kompetentingas institucijas tam, kad būtų priimtas formalus sprendimas, kuriuo leidžiama jiems tai daryti, yra nustatyta leidimų išdavimo tvarka, kaip tai suprantama pagal šios direktyvos 4 straipsnio 6 punktą, todėl tos taisyklės turi atitikti minėtos direktyvos III skyriuje nustatytus tokiai tvarkai taikomus reikalavimus.
- 65 Tuo remiantis, darytina išvada, kad tokia teisės norma, kaip nagrinėjama pagrindinėje byloje, kuria siekiama užtikrinti minėtų nacionalinių taisyklių veiksmingumą, būtų pažeistos Direktyvos 2006/123 taisyklės, jeigu leidimų išdavimo tvarka, kurią padeda įgyvendinti ta teisės norma, būtų nesuderinama su šios direktyvos III skyriuje nustatytais reikalavimais.
- 66 Tarp šių reikalavimų yra reikalavimai, įtvirtinti tos direktyvos 9 ir 10 straipsniuose, dėl kurių konkrečiai prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla klausimų.
- 67 Iš tos pačios direktyvos 9 straipsnio 1 dalies matyti, kad valstybės narės taiko leidimų išdavimo tvarką teisei teikti paslaugas ar paslaugų teikimo veiklai tik tuo atveju, jei yra įvykdytos trys sąlygos.
- 68 Pirma, pagal Direktyvos 2006/123 9 straipsnio 1 dalies a punktą reikalaujama, kad leidimų išdavimo tvarka nediskriminuotų paslaugų teikėjo.
- 69 Šiuo aspektu nei iš sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą, nei iš Teisingumo Teismo turimos bylos medžiagos nematyti, kad pagal pagrindinėje byloje nagrinėjamą teisės normą būtų diskriminuojami paslaugų teikėjai, siekiantys teikti joje nurodytus kvalifikacinius laipsnius, įgytus baigus universitetines studijas.
- 70 Antra, pagal šios direktyvos 9 straipsnio 1 dalies b punktą reikalaujama, kad leidimų išdavimo tvarkos būtinybė būtų pateisinta dėl svarbių visuomenės interesų.

- 71 Šiuo atveju iš sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad pagrindinėje byloje nagrinėjama teisės norma siekiama ir užtikrinti aukštą aukštojo mokslo lygį, ir apsaugoti paslaugų gavėjus.
- 72 Abu šie tikslai laikytini svarbiais visuomenės interesais. Iš tiesų, viena vertus, minėtos direktyvos 4 straipsnio 8 punkte nurodyta, kad svarbiais visuomenės interesais laikytinos priežastys, pripažintos tokiomis Teisingumo Teismo jurisprudencijoje, ir konkrečiai paminėta ši kriterijų atitinkanti paslaugų gavėjų apsauga. Kita vertus, Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, kad abu šio sprendimo 71 punkte nurodyti tikslai yra svarbūs visuomenės interesai (šiuo klausimu žr. 1999 m. spalio 21 d. Sprendimo *Zenatti*, C-67/98, EU:C:1999:514, 31 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją ir 2003 m. lapkričio 13 d. Sprendimo *Neri*, C-153/02, EU:C:2003:614, 46 punktą).
- 73 Be to, paslaugų teikėjams, siekiantiems teikti kvalifikacinius laipsnius, įgyjamus baigus universitetines studijas, nustatytas reikalavimas turėti tam išduotą leidimą padeda užtikrinti, kad bus įgyvendinti šie tikslai, o kompetentingoms institucijoms leidžia dar prieš diplomų išdavimą įsitikinti, kad šie paslaugų teikėjai suteikia pakankamas tų diplomų kokybės užtikrinimo garantijas.
- 74 Trečia, pagal Direktyvos 2006/123 9 straipsnio 1 dalies c punktą reikalaujama, kad siekiamo tikslo nebūtų galima įgyvendinti mažiau ribojančia priemone, be kita ko, dėl to, kad *a posteriori* tikrinimas būtų atliekamas per vėlai, kad būtų tikrai veiksmingas.
- 75 Šiuo klausimu konstatuotina, kad toks tikrinimas neatrodo pakankamai veiksmingas, kad būtų galima užtikrinti tokios teisės normos, kokia nagrinėjama pagrindinėje byloje, siekiamų tikslų įgyvendinimą.
- 76 Visų pirma reikia pažymėti, kad siekiant užtikrinti aukštą aukštojo mokslo lygį gali būti reikalaujama, kad būtų vykdoma sisteminė studijų programų, kurias baigus išduodami diplomai, kontrolė ir nustatyta tvarka, pagal kurią būtų tikrinamas studentų tinkamumas įgyti atitinkamus kvalifikacinius laipsnius.
- 77 Be to, pats diplomo išdavimo faktas gali suteikti teisę vykdyti tam tikrą profesinę veiklą, ir apskritai darbdavys galės atsižvelgti į šį faktą įdarbindamas diplomą turintį asmenį, todėl abejonės dėl šio diplomo vertės, kilusios dėl išankstinio patikrinimo nebuvimo, taip pat gali trukdyti įgyvendinti šį tikslą, o tai, kad vėliau gali būti užginčyta ši vertė, negali suteikti pakankamos garantijos.
- 78 Galiausiai nacionalinės teisės aktų leidėjas gali nuspręsti, kad aukštojo mokslo įstaigų teikiamų paslaugų gavėjų apsauga nebūtų veiksmingai užtikrinta, jei šie gavėjai būtų priversti pasirinkti studijų programą ir pagal ją studijuoti, neturėdami galimybės įsitikinti atitinkamos įstaigos tinkamumu teikti kvalifikacinius laipsnius, kuriais jie vėliau galėtų teisėtai remtis.
- 79 Vis dėlto, kaip pažymi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, leidimų išdavimo tvarkos suderinamumas su Direktyva 2006/123 taip pat suponuoja, kad ši tvarka grindžiama kompetentingų institucijų diskrecijos įgyvendinimą ribojančiais kriterijais, kurie atitinka šios direktyvos 10 straipsnio 2 dalyje nustatytus reikalavimus.
- 80 Pagal šią nuostatą leidimų išdavimo sąlygos turi būti nediskriminacinės, pateisinamos svarbiais visuomenės interesais ir proporcingos šiam tikslui, o tai reiškia, kad jos turi būti tinkamos tam tikslui įgyvendinti ir neviršyti to, kas būtina jam pasiekti. Be to, pagal šią nuostatą reikalaujama, kad šios išdavimo sąlygos būtų aiškos, nedviprasmiškos, objektyvios, skaidrios, prieinamos susipažinti ir iš anksto viešai skelbiamos (2018 m. rugsėjo 26 d. Sprendimo *Van Gennip ir kt.*, C-137/17, EU:C:2018:771, 80 punktas).
- 81 Kadangi sprendime dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą nėra išsamios informacijos apie sąlygas, kurių pagal Belgijos teisę reikia laikytis tam, kad būtų išduotas leidimas teikti „magistro“ laipsnius, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi įvertinti šių sąlygų suderinamumą su Direktyvos 2006/123 10 straipsnio 2 dalimi.

- 82 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į antrąjį ir trečiąjį klausimus reikia atsakyti, kad Direktyvos 2006/123 1 straipsnio 5 dalis, siejama su šios direktyvos 9 ir 10 straipsniais, turi būti aiškinama kaip nedraudžianti tokios nacionalinės teisės normos, kaip nagrinėjama pagrindinėje byloje, kurioje numatyta baudžiamoji sankcija asmenims už „magistro“ laipsnio suteikimą neturint tam kompetentingos institucijos iš anksto išduoto leidimo, jeigu leidimo teikti tokį laipsnį išdavimo sąlygos yra suderinamos su tos direktyvos 10 straipsnio 2 dalimi, o tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 83 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (trečioji kolegija) nusprendžia:

1. 2005 m. gegužės 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2005/29/EB dėl nesąžiningos įmonių komercinės veiklos vartotojų atžvilgiu vidaus rinkoje ir iš dalies keičianti Tarybos direktyvą 84/450/EEB, Europos Parlamento ir Tarybos direktyvas 97/7/EB, 98/27/EB bei 2002/65/EB ir Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. 2006/2004 („Nesąžiningos komercinės veiklos direktyva“) turi būti aiškinama taip, kad ji netaikoma tokiai nacionalinės teisės normai, kaip nagrinėjama pagrindinėje byloje, kurioje numatyta baudžiamoji sankcija asmenims už „magistro“ laipsnio suteikimą neturint tam kompetentingos institucijos iš anksto išduoto leidimo.
2. 2006 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2006/123/EB dėl paslaugų vidaus rinkoje 1 straipsnio 5 dalis, siejama su šios direktyvos 9 ir 10 straipsniais, turi būti aiškinama kaip nedraudžianti tokios nacionalinės teisės normos, kaip nagrinėjama pagrindinėje byloje, kurioje numatyta baudžiamoji sankcija asmenims už „magistro“ laipsnio suteikimą neturint tam kompetentingos institucijos iš anksto išduoto leidimo, jeigu leidimo teikti tokį laipsnį išdavimo sąlygos yra suderinamos su tos direktyvos 10 straipsnio 2 dalimi, o tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

Parašai.